

SUMMARY

The article deals with the nature of lingo-creative function (LCF), its determination by adaptive and dynamic power of language. Much attention is focused upon the social and linguistic factors, their integrity and dependence on the anthropocentric tendencies of language.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов.-М.: Сов. энциклопедия, 1966.-606 с.
2. Бюлер К. Теория языка. – М.: Прогресс, 1993. – 502 с.
3. Jacobson R. Linguistics and Poetics // Style and Language. – Massachusetts. - 1995. - P.350-377.
4. Уфимцева Н.В. Семантика слова // Аспекты семантических исследований. – М.: Наука, 1980. – С. 5-80.
5. Kainz F. Geleitwort. Sprachtheorie. – Stuttgart, 1978. – 15 s.
6. Halliday M.A.K. , Hasan R. Cohesion in English. – London, 1984. – 307 p.
7. Яворівська Г.М. Нові аспекти в розробці функцій мови // Мовознавство. - 1989. - №5. - С. 12-17.
8. Серебрянников Б.А. О материалистическом подходе к явлениям языка.-М.: Наука, 1983.
9. Виноградов В.В. Проблемы русской стилистики. – М.: Высш.школа, 1981. – 319 с.
10. The Book of English Humour. – Moscow: Raduga Publishers, 1990. – 432 p.
11. The Book of American Humor. 20th Century. – Moscow: Raduga Publishers, 1984. – 522 p.

Надійшла до редакції 6 червня 2006р.

СТАТУС СТУДЕНТСЬКОГО СЛЕНГУ ТА АДГЕРЕНТНИХ ГРУП АНГЛОМОВНОЇ НЕНОРМАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ

В.О. Дорда

Стаття присвячена когнітивним аспектам сленгу, його статусу в парадигмі ненормативної лексики англійської мови. Робиться спроба намітити перспективи вивчення його соціально-лінгвістичних параметрів.

Проблематика сленгу є предметом постійного наукового пошуку. Різні аспекти сленгу вивчалися у працях Е. Патріджа [1], Г. Менкена [2], І. Гальперіна [3], А. Швейцера [4]. Соціолінгвістичні параметри американського сленгу досліджувалися у працях В. Лабова [5], М. Маковського [6], Дж. Лайтера [7], К. Ібле [8] Ю. Зацного [9], І. Гонти [10] О. Клименко [11]. В. Балабін вивчає сленг в американському дискурсі [12].

Більшість дослідників дискурсу доходять висновку, що дискурс – це форма використання мови (language in use), «мовний корелят відповідної сфери комунікативно-мовленнєвої діяльності, людської свідомості та практики» [13, с. 105].

І.С. Шевченко експлікує дискурс як інтегральну частину мисленнево-комунікативної діяльності, сукупність процесу й результату, позалінгвальних і власне лінгвальних прагматичних, соціальних, когнітивних аспектів, які обумовлюють вибір мовних засобів [13, с. 106].

Студентський сленг свідчить про те, що структура мови відбиває соціальну гетерогенність структури суспільства. У ньому знайшли втілення багато соціальних процесів і соціально-психологічних установок американського суспільства. На думку А.Д. Швейцера, одиниці студентського сленгу пов'язані із соціальною стратифікацією американського суспільства і його соціальною диференціацією - соціально-груповою, соціально-демографічною, віковою і так далі - і відбивають життєвий шлях американця [4].

Питаннями сленгу займалися, передусім, лексикографи, які перевагу віддавали його структурі і мало уваги приділяли теоретичним розробкам проблеми. Збирачі сленгової лексики (СЛ) минулого та упорядники

лексикографічних видань (Ф. Гроуз та К. Готтен) відіграли значну роль у подальшому вивченні ненормативної лексики (НнорЛ), діахронного і панхронного аналізу сленгу як соціолінгвістичного явища [1, с. 289].

Праця Г. Менкена *'American Language'* [2] є вагомим внеском у дослідження американського сленгу. Г. Менкен стверджує, що сленг - категорія загального поширення, що перебуває за межами загальноприйнятих мовних норм. Г. Менкен, досліджуючи еволюцію сленгу, визначив закономірності, згідно з якими «тривалість життя» одних сленгових одиниць визначається століттями, інші ж «безславно» гинуть, ледь з'явившись на світ [2].

Суттєвим кроком у вивченні питання ненормативної лексики став доробок британського лексикографа Е. Патріджа. У працях, присвячених різним аспектам сленгу, Е. Патрідж спробував визначити місце СЛ в «системі координат» НнорЛ, зіставивши його із дотичними лексико-стилістичними категоріями; він ідентифікував психолінгвістичні фактори, що зумовлюють появу стилістично зниженої лексики. Е. Патрідж одним із перших порушив питання про статус сленгу, охарактеризував його види. Він простежив культурно-історичні передумови динамічного розвитку неформального мовлення та популярності сленгу на північноамериканському континенті. Лексикографічна праця ученого, вперше опублікована понад 40 років тому, і надалі є актуальною, позаяк охоплює значну кількість лексичних одиниць (ЛЮ) англomовного світу, простежує етимологію більшості з них. Його трактування сленгової проблематики є і тепер базисним для сучасних теоретичних та прикладних праць зі сленгознавства.

Сленг розглядався переважно в ракурсі лексико-стилістичних характеристик до кінця першої половини 20-го ст. І хоча окремі дослідники ще з кінця 18-го ст. звернули увагу на найрізноманітніші вияви соціальної природи сленгу (наприклад, функціонування в обмежених соціоконтекстах), саме в 20-го ст. було виділено суттєвий аспект цієї лексики - соціальний. У 1911 Г. Бредлі ідентифікував «інтенцію мовця» як важливий фактор у ідентифікації сленгу [14, с. 207]. Дж. След, а за ним Г. Дрейк привернули увагу до психосоціальної мотивації користувачів сленгового лексикону [15, с. 63-65; 16, с. 699].

У радянській лінгвістиці соціолінгвістичний підхід до студіювання сленгу розроблений видатним ученим у галузі філософії лінгвістики, а також соціолінгвістики М. Маковським. Він один із перших поставив під сумнів тезу, що під сленгом слід розуміти лише альтернативний вокабуляр [6, с. 278]. За його переконанням, це явище охоплює, крім лексичного рівня мови, ще й фонологічні, орфографічні, морфологічні, а найголовніше, граматичні особливості. Сленг, за М. Маковським, - історично складена лінгвосоціальна норма, яка реалізується на рівні мовлення (фонетика, граматики, лексики), генетично й функціонально відмінна від жаргонних і професійних елементів мови; семантика сленгових лексем не завжди сягає стилістичного переосмислення, а слова сленгу не обов'язково використовуються для створення стилістичного ефекту [6, с. 22-23]. Учений поділяв соціальні різновиди мови (інакше - соціальні діалекти) на професійні, жаргони (арго), застосовувані окремою соціальною групою з метою мовної ізоляції, та сленг.

Адгерентними до сленгу є жаргонізми, кант, арго, колоквиалізми, між якими чіткі межі важко встановити. Складність диференціації полягає в тому, що межі між ними розмиті, тому що ЛЮ перебувають у стані перманентної флуктуації або взагалі накладаються. «Стертість» границь є результатом того, що значна кількість ЛЮ оперують у спільному функціонально-стилістичному ареалі [17, с. 26].

Якщо порівнювати сленг з діалектом, то діалект є більш сталим явищем: основні діалекти, особливо географічні, в сукупності своїх

фонологічних, граматичних та лексичних компонентів існують в мові давно, в той час як СО недовготривалі («more ... ephemeral than ordinary language» [18, с. 1795] Спільним для сленгу та діалектів є те, що вони використовуються переважно в усній комунікації.

Щодо канта, Е. Патрідж визначав його як технічний термін для позначення вокабуляра представників злочинного світу [1, с. 66]. Він вважав, що кант має обмежений ареал поширення порівняно зі сленгом, оскільки ті, хто послуговуються ним, зацікавлені у збереженні секретності свого мовного коду, тобто сленг універсальний, у той час як кант соціально і професійно обмежений. С. Флекснер, розуміє під кантом розмовну ідіоматику, яка побутує в колі представників певної професії, секти, класу, вікової групи чи будь-якої підгрупи американської культури [18, р. XVIII]. Таке тлумачення канта збігається з визначенням у Енциклопедії Британіка, що вийшла в 1994 р.: кант складається з нетехнічних слів та виразів обмеженого вживання, що належать до якоїсь професійної, етнічної, вікової групи або групи, утвореної за інтересами, хобі [19, с. 871].

У термін «арго» соціологи та соціолінгвісти США схильні вкладати поняття особливого вокабуляра групи, об'єднаної спільними інтересами, фахом, видами діяльності тощо [7, р. XVI]. Таке означення ототожнює арго із «ситуативним діалектом» або «функціональним варіантом», тобто «регістром» [20, с. 276-282].

Диференціація сленгового лексикона та колоквіалізмів є ще складнішим завданням. Згідно із В. Кухаренко колоквіалізми - загально-родова група слів, що позначають повідомлення як неформальне, неофіційне та розмовне, і які містять у своєму складі сленг, жаргонізми, вульгаризми та діалектизми [21, с. 30-33]. Ю.Скребньов розглядає колоквіалізми як «слова, забарвлені неформальністю чи фамільярністю» [22, с. 65]. Такі визначення все ж не пропонують критеріїв чіткого розмежування між колоніалізмом і сленгом. Деякі лексикографи, С. Флекснер зокрема, займались пошуками критеріїв розмежування сленгу та колоквіалізмів у сфері соціопсихологічного функціонування. Сленг сигналізує, що учасників комунікації єднає якийсь особливий зв'язок ('enjoy a special fraternity'), у той час як колоквіалізми лише позначають соціоситуацію як неформальну [18, р. XVII]. Складність проведення межі між колоквіалізмами та СО ілюструє уривок із книжки *Street Talk-2' (Slang used by teens, rappers, surfers & popular American TV shows)* Д.Берка [23]:

'Our next story comes on the heels of yesterday's heist which was carried out in broad daylight at the First State Bank. This morning, the same two thieves knocked off a flower shop in the same area. A crackdown is underway in order to nab these men as they face up to two years in the State Pen. Witnesses are being asked to come forward to help authorities put the two men behind bars. Some of the city's private eyes are lying in wait for these men to pull their next bank job at which time they'll see to it that it backfires. For the time being, these crooks are at large' [23, с. 126].

Д. Берк кваліфікує виділені одиниці як сленгізми. Словник Р.Чепмена трактує далеко не всі з 18 одиниць так, як Д. Берк: лише 8 з них зафіксовані цим виданням {*heist, knock off, crackdown, nab, State Pen, private eyes, pull a job, crooks*} [24]. За даними видання *The Oxford English Reference Dictionary (1996)*, у зацитованому уривку сленг представлений лише чотирма структурами: *heist, knock off, State Pen ma bank job* [25]. Всі ж решта або марковані як колоквіалізми або 'informal' (*private eye, pull (a robbery), crook, nab, crackdown*), або стилістично нейтральні (*come on the heels of, at large, backfire, come forward, carry out, behind bars, lie in wait, under way in broad daylight*) [25]. Примітно, що 'Dictionary of Phrasal

Verbs подає фразове дієслово *'knock off* в значенні «грабувати» з поміткою *'very informal*» [26]. При цьому поміткою «*slang*» автори словника не послуговуються взагалі.

Процес віддалення розмовної мови в американському варіанті англійської мови від розмовної у британському варіанті, на якому наголошував Е. Патрідж ще в першій половині 20-го ст. [1, с. 303], Г. Менкен називав «колоквіалізацією» американського варіанта і пророкував, що він прогресуватиме [1, с. 307]. Сучасні тенденції у сфері лексики на американському континенті засвідчують слушність міркувань Г. Менкена. Власне цим процесом пояснюють «розмитість» меж між колоквіалізмами та сленгом у США [27, с. 75].

Проблеми диверсифікації дискурсу та його варіативності є найважливішими теоретичними питаннями сьогодення [28, с. 12].

В. Бурбело виділяє типи дискурсів за домінуючим комунікативним модусом й відповідними мовними та функціональними ознаками. Так розрізняються побутовий, пізнавальний, прописовий та художній дискурси, які мають історично зумовлені різновиди [29, с. 82].

О. Сициков виокремлював дискурси за критеріями: форми суспільної свідомості (політика, право, мораль, мистецтво, філософія, наука, релігія), види діяльності і суспільні відносини, що виникають винятково на основі суспільних потреб [30, с. 7].

А. Белова запропонувала класифікацію дискурсу з урахуванням двох основних факторів: сфер функціонування і характеру комунікації [28, 12]. За сферами комунікації виділені такі типи дискурсу: академічний, бізнес-дискурс, дипломатичний, переговорів, політичний, педагогічний, рекламний, релігійний, риторичний, сімейного спілкування, медичний, психотерапія, юридичний, ергодичний, Інтернет-дискурс. За характером комунікації - спонтанний, підготовлений, офіційний, неофіційний, чоловічий, жіночий, дитячий, дискурс підлітків, людей похилого віку, аргументативний, конфліктний, авторитарний, лайливий.

Дослідник американського військового сленгу В. Балабін виходить із розуміння сленгу як «ненормативної, неформальної, стилістично зниженої мови порівняно великого прошарку населення, що використовується з метою здійснення певних мовленнєвих функцій (експресивної, оцінної, корпоративної, пейоративної, евфемістичної тощо) і складається з одиниць-сленгізмів, що мають різну лексикографічну маркованість» [12, с. 37].

У. Потятинник американський сленг тлумачить як «особливий соціостилістичний субваріант ненормативної англійської мови у США із наскрізною соціодемографічною дистрибуцією, який характеризується: соціопсихологічною мотивацією вживання; соціостилістичною зниженістю повідомлення; домінуванням конотативного компонента над денотативним; неодмінно більш чи менш обмеженою функціональністю; неоднорідністю складу; надлексикалізацією певних сфер» [17, с. 38]

Студентський дискурс належить до різновидів дискурсу за характером комунікації та сферою використання. Сленг належить до повсякденної лексики; сленгові словосполучення описують: людину (чоловіка/жінку), стан й відчуття людини (дуже часто після вживання алкоголю, наркотиків, різних станів стресу), гроші, автотранспортні засоби, одяг, соціальні відносини, емоції, спілкування, навчання.

Вивчення американського студентського сленгу становить особливий інтерес для професійних перекладачів, викладачів, людей, що цікавляться англійською мовою, готових до повноцінного сприйняття сучасної, далеко не завжди літературної розмовної мови, що проникає в американську літературу й відео-культуру. Одиниці студентського сленгу увібрали в себе не тільки жаргонізми маргінальних груп, але і є одним із найбільш потужних каналів їхньої популяризації й асиміляції в

загальному сленгу й - в окремих випадках - у розмовній лексиці літературної мови. Студентський сленг є одним із джерел поповнення лексики американського варіанта літературної мови й одним із елементів американської культури. Мовні процеси, що розгортаються в студентському сленгу, роблять його природною експериментальною лабораторією для спостереження над мовними змінами в соціальному контексті.

SUMMARY

The article deals with cognitive aspects of slang, its status in the paradigm of the English foul language. The author tries to work out the future trends of its social and linguistic characteristics study.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Partridge E. Slang Today and Yesterday. - New York: The Macmillan, 1934. - 476 p.
2. Mencken H.L. The American Language. - New York: A.A. Knopf, 1992. - 777 p.
3. Гальперин И.Р. О термине сленг// Вопросы языкознания. - 1956. - № 6. - С. 107-114.
4. Швейцер А.Д. История американского варианта английского языка: дискуссионные проблемы// Вопросы языкознания. - 1995. - № 3. - С. 77-91.
5. Labov W. The Study of Non-Standard English. - Champaign, Ill.: National Council of Teachers of English, 1970. - 73 p.
6. Маковский М.М. Языковая сущность современного английского сленга // Иностр. яз. в школе. - 1962. - № 4. - С. 102-113.
7. Lighter J.E. Introduction: What is Slang?// Random House Historical Dictionary of American Slang/ Comp. by J. Lighter/Ed. by J. Sheidlower. - New York: Random House, 1994. - Vol.1. - P.XI - XXXVII.
8. Eble C. Slang and Sociability: in-group language among college students. - Chapel Hill, NC: University of North Carolina Press, 1996. - 228 p.
9. Зацний Ю.А. Розвиток словникового складу сучасної англійської мови. - Запоріжжя: Запорізький держ.ун-т, 1998. - 430 с.
10. Гонта І.А. Структурні й семантичні особливості композит-метафор в американському сленгу: Автореф.дис... канд. філол. наук: 10.02.04/ Київськ.держ.лінгв.ун-т. - К., 2000. - 20 с.
11. Клименко О.Л. Поповнення словникового складу англійської мови з нелітературних підсистем : Автореф.дис... канд.філол.наук. - Харків, 2000. - 20 с.
12. Балабін В.В. Сучасний американський військовий сленг як проблема перекладу. - К.: Логос, 2002. - 313 с.
13. Безугла Л.Р., Бондаренко Є.В., Донець П.М. та ін. Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен /Під заг. ред. І.С. Шевченко: Монографія. - Харків: Константа, 2005. - С. 118-144.
14. Bradley H. Slang //The Encyclopaedia Britannica/ - 13th ed. - London: The Britannica, Inc., 1926. Vol. 25. - P. 207-210.
15. Drake G.F. The Social Role of Slang// Language: Social Psychological Perspectives / Ed.by H. Giles. - Oxford: Pergamon Press, 1980. - P.63-70.
16. Sledd J. On Not Teaching English Usage // English Journal. -1965. - Vol.54. - P.698-703.
17. Потятинник У.О. Соціолінгвістичні та прагмастилістичні аспекти функціонування сленгової лексики (на матеріалах періодики США). - Дис... канд. філол. наук, 10.02.04. - Львів, 2003.-246 с.
18. Flexner S.B. Preface to the Dictionary of American Slang// New Dictionary of American Slang/ Comp.by R. Chapman. - New York: Harper and Row, 1986. - P. XVII-XXVIII.
19. The New Encyclopaedia Britannica. - Macropaedia. - 15th ed. - Encyclopaedia Britannica Inc.,1993. - Vol. 10. - P.871-872.
20. Holms J. An Introduction to Sociolinguistics. - New York: Longman, 1997. - 412 p.
21. Kukhareno V.A. A Book of Practice in Stylistics.-Вінниця: Нова книга, 2000. - 160 с.
22. Скребнев Ю.М. Основы стилистики английского языка.-М.: Изд-во Астрель, 2000.-224 с.
23. Steet Talk-2/ Comp.by D. Burke. - San Francisco: Optima Books, 1992. - 254 p.
24. New Dictionary of American Slang/ Comp.by R. Chapman. - New York: Harper and Row Publishers, 1986. - 485 p.
25. The Oxford English Reference Dictionary. - Oxford: OUP, 1996. - 1686 p.
26. Dictionary of Phrasal Verbs /Ed. By J. Sinclair. - London: Collins, 1990. - 491 p.
27. Partridge E. Usage and Abusage. - Penguin Books, 1973. - 380 p.
28. Белова А.Д. Поняття «стиль», «жанр», «дискурс», «текст» у англійській лінгвістиці //Вісник Іноземна філологія. - К. - 2002. - Вип. 32-33. - 10-14.
29. Бурбело В.Б. Сучасні концепції дискурсу та лінгвопрагматичні засади дискурсології // Іноземна філологія. - К. - 2002. - Вип. 32-33. - С. 79- 84.
30. Сыщиков О.С. Имплицитность в деловом дискурсе: Автореф... канд. филол. наук: 10.02.04. -Волгоград, 2000. -24 с.

Надійшла до редакції 6 червня 2006р.